

ОРХОН АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

АУДИТЫН СЭДЭВ: ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН 2025 ОНЫ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН

Аудит хийсэн үндэслэл, бүрэн эрх:

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь заалт, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2025 оны А/179 дүгээр тушаалаар баталсан "Төрийн аудитын байгууллагын 2026 онд гүйцэтгэх аудитын жилийн төлөвлөгөө"-ний дагуу Төрийн аудитын тухай хуульд заасан бүрэн эрхийн хүрээнд хийж гүйцэтгэв.

Аудитын тайланг хүргүүлсэн байгууллага:

Орхон аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, аймгийн Засаг дарга, Баян-Өндөр сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал, Засаг дарга, Жаргалант сумын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Хотын захирагчийн албанд тус тус хүргүүлэв.

ОРХОН АЙМАГ
2026 оны 5 дугаар сар

Аудитын талаар ерөнхий мэдээлэл

Аудитын зорилт

Орон нутгийн төсвийн 2025 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүнд гүйцэтгэлийн аудит хийж, дүгнэлт өгч, зөвлөмж боловсруулан, дүнг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулж, олон нийтэд мэдээлэхэд аудитын зорилт чиглэсэн.

Уг зорилтыг хангахын тулд дараах зорилтын хүрээнд аудитыг хийж гүйцэтгэлээ.

- Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд хууль, журамд заасан шаардлага хангасан төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн эсэх,
- Хөрөнгө оруулалтаар төлөвлөсөн төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг хууль, журмын дагуу зохион байгуулсан эсэх,
- Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хууль журмын дагуу санхүүжүүлж, хугацаанд нь гүйцэтгүүлэн бүртгэлд тусгасан эсэх.

Аудитын хамарсан хүрээ

Орон нутгийн төсвийн 2025 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан төсөл, арга хэмжээг төлөвлөж, хэрэгжүүлсэн аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг дарга, аймгийн Засаг даргын Тамгын газар, Худалдан авах ажиллагааны газар, Орон нутгийн өмчийн газар, “Хот байгуулалт, барилга захиалагчийн алба” ОНӨААТҮГ, Хотын захирагчийн алба зэрэг холбогдох байгууллага, гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгжийг хамруулан төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, ТЭЗҮ, зураг төсөл, магадлалын ерөнхий дүгнэлт, худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлан, гүйцэтгэгчтэй байгуулсан гэрээ, олгосон санхүүжилт, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт, үр дүнг хамруулсан.

Аудит хийхэд учирсан хүндрэл бэрхшээл

Аудитыг хийхэд хүндрэл бэрхшээл үүсээгүй.

1.1. *Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээ нь Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичиг, Орхон аймгийн хөгжлийн төлөвлөгөө, засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөртэй нийцэж байна.*

Аймгийн ИТХ-ын 2025 оны 07 дугаар сарын 09-ны өдрийн 03/40 дугаар тогтоолоор 212,332.3 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 252 төсөл арга хэмжээг 169,148.1 сая төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр, Баян-Өндөр сумын ИТХ-ын 2025 оны 07 дугаар сарын 21-ны өдрийн 39 дүгээр тогтоолоор 19,034.8 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 77 төсөл арга хэмжээг 17,881.6 сая төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр, Жаргалант сумын ИТХ-ын 2025 оны 07 дугаар сарын 23-ны өдрийн 02/10 дугаар тогтоолоор 8,199.4 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 54 төсөл арга хэмжээг 7,325.8 сая төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр, нийт 239,566.1 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 383 төсөл арга хэмжээг 194,355.5 сая төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр тодотгож баталжээ.

“Алсын Хараа-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигтэй 91.3% нийцсэн төсөл арга хэмжээг төлөвлөжээ.

“Аймгийн 2026 оны хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө”-тэй хөрөнгө оруулалтын 298 төсөл арга хэмжээг нийцэж буй эсэхийг үнэлэхэд 94% нийцсэн, 6% буюу 18 төсөл арга хэмжээ нийцээгүй байна.

Аймгийн ИТХ-ын 2024 оны 03/15 дугаар тогтоолоор “Аймгийн Засаг даргын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийг 4 бүлэг 152 зорилт хэрэгжүүлэхээр баталсан байна.

Аймгийн Засаг даргын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөртэй хөрөнгө оруулалтын 298 төсөл арга хэмжээг нийцсэн эсэхийг үзэхэд 93% буюу 277 төсөл арга хэмжээ нийцсэн, 7% буюу 21 төсөл арга хэмжээ нийцээгүй байна.

1.2. *Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээнд иргэдийн оролцоог хангаагүй, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих боломжгүй төсөл арга хэмжээг төлөвлөжээ.*

Аймгийн хөрөнгө оруулалтын жагсаалтад 14,396.7 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй, 10,574.2 сая төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 16 ТАХ-г ач холбогдлоор нь эрэмбэлээгүй, эдийн засгийн үр ашиг, хөрөнгө оруулалтын өгөөж тодорхойгүй хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөжээ.

Баян-өндөр сумын хөрөнгөөр орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжсэн 2 төсөл, арга хэмжээний хүрээнд Төрийн байгууллагын хэрэгцээнд ашиглах боломжгүй, ашиг олох зорилготой 3,170.0 сая төгрөгийн 2 төсөл арга хэмжээний хүрээнд бий болсон хөрөнгийг Баян-Өндөр сумын Засаг даргын төсөвт хамаарахгүй “Эрдэнэт шинжлэх ухаан технологийн парк” ОНӨААТҮГ-т шилжүүлж, иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагуудад тарааж, ашиглуулж байна.

1.3. *Хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд батлагдсан зураг төсөвгүй 9 төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн байна.*

Орхон аймагт 2025 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээнд 8,585.9 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 9 ТАХ-г зураг төсөвгүй төлөвлөснөөс шалтгаалж хэрэгжээгүй байна.

Жаргалант сумын ИТХ-ын 2025 оны 07 дугаар сарын 23-ны өдрийн 02/10 дугаар тогтоолоор баталсан сумын хөрөнгөөр 2025 онд тодотгосон төсвийн санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт төсөл арга хэмжээний жагсаалтад хөрөнгийн шинж чанаргүй, урсгал зардлын шинж чанартай 312.1 сая төгрөгийн 9 ТАХ-г баталжээ.

1.4. Хөрөнгө оруулалтын зарим төсөл арга хэмжээ нь Төрийн хэмнэлтийн хуулийн зарим заалтуудтай нийцэхгүй байна.

Жаргалант сумын хөрөнгө оруулалтаар “Жаргалант угтах хаалгыг шинэчлэн засварлах”-д 130.0 сая төгрөг төлөвлөсөн нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13.3.1¹-т заалтыг зөрчсөн байна.

Аймгийн хөрөнгө оруулалтаар хийгдэхээр төлөвлөсөн 8,007.5 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 6 ТАХ, байгаль хамгаалах сангаас 50.0 сая төгрөгийг 1 ТАХ, Жаргалант сумын хөрөнгөөр 175.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 6 ТАХ, Баян-Өндөр сумын хөрөнгөөр 3,170.0 сая төгрөгийн 2 ТАХ, Баян-өндөр сумын байгаль хамгаалах сангаас 100.0 сая төгрөгийн 1 ТАХ, нийт 11,502.5 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 16 ТАХ нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13.3.2² заалтыг зөрчсөн байна.

Баян-Өндөр сумын хөрөнгө оруулалтаар байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, байгаль хамгаалагчдын дүрэмт хувцас худалдан авах 36.0 сая төгрөг баталж, хэрэгжүүлсэн нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль 8.1³, Төсвийн тухай хуулийн 4.1.24⁴ дах заалтыг зөрчсөн байна.

Аймгийн болон сумдын хөрөнгө оруулалтад тусгагдсан төсөл арга хэмжээнээс худалдан авах ажиллагааны үр дүнд 3,846.7 сая төгрөг, амжилтгүй болсон худалдан авах ажиллагаанаас 19,001.7 сая төгрөг нийт 22,848.4 сая төгрөгийн хэмнэлт үүссэн байна.

Харин худалдан авах ажиллагааны үр дүнд үүссэн хэмнэлтийг болзошгүй аваарын зардалд гүйлгэн шилжүүлж, тодотголоор нийт 42,038.8 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэн баталсан байна.

2.1. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг баталж, цахим системд мэдээлсэн байна.

Орхон аймгийн худалдан авах ажиллагааны газрын 2025 оны худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд аймаг, сумдын хөрөнгө оруулалтаар 109,748.8 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 226 ТАХ тусгагдсан байна.

Аймгийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх 19,001.7 сая төгрөгийн батлагдсан төсөвтэй 26 төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотор зохион байгуулж дуусгаагүйгээс үүссэн хэмнэлт болон худалдан авах ажиллагааны үр дүнд бий болсон 3,846.7 сая төгрөгийн хэмнэлтийг аймгийн болзошгүй аваарын зардалд шилжүүлж тодотголоор баталсан нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13.1.1⁵, 13.1.2⁶, 13.1.3⁷, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 5.1⁸-т заасныг зөрчсөн.

¹ “хөшөө, дурсгал, орон нутгийн угтах, үдэх хаалга барьж байгуулах”

² “хувийн өмчид шилжих, улсын болон орон нутгийн өмчид бүртгэх боломжгүй, нийтийн зориулалттай бус ашиг олох зорилготой төсөл, арга хэмжээ”

³ “Цэргийн алба хаагч, прокурор, гадаадын иргэний хяналтын улсын байцаагч, гаалийн улсын байцаагчаас бусад албан хаагч төсвийн болон байгууллагын хөрөнгөөр дүрэмт хувцас худалдан авахыг хориглоно”

⁴ “төсвийн хөрөнгө оруулалт” гэж улсын болон орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлж, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих хөрөнгийн зарлагыг”

⁵ “Батлагдсан төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг жил бүрийн 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотор бүрэн дуусгах”

⁶ “энэ хуулийн 13.1.1-д заасан хугацаанд худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж дуусгаагүй бол төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг төсвийн хэмнэлтэд тооцох”

⁷ “хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааны үр дүнд бий болсон хэмнэлтийг зарцуулахгүй байх”

⁸ “Энэ хуулийг хэрэгжүүлэхэд өрсөлдөх тэгш боломжтой, ил тод, үр ашигтай, хэмнэлттэй, хариуцлагатай байх зарчмыг баримтална”

Аймгийн хөрөнгө оруулалтаар хийгдэх Ус дулаан хуваарилах төвүүдийг үл хамаарах схемд шилжүүлэх иж бүрэн ялтсан бойлер суурилуулах 333.9 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй зөвлөх үйлчилгээний арга хэмжээг 14 хувааж нэг бүрийг 23.9 сая төгрөгөөр гэрээ байгуулсан. Эдгээр нь ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 10.3⁹-т гэж заасныг зөрчсөн байна.

“Худалдан авах ажиллагаанд баримтлах төсөвт өртгийн дээд хязгаар”-ыг зөрчин 90.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй өвлийн спортыг дэмжих төсөл, арга хэмжээний худалдан авалтыг 5 хувааж, шууд худалдан авалт хийхээр төлөвлөж, зохион байгуулсан байна.

2.2. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тендерийн баримт бичгийг хууль, журамд нийцүүлэн боловсруулж, батлуулсан байна.

Зөвлөх үйлчилгээгээр хэрэгжих төсөл арга хэмжээний жагсаалтад шилжих үлдэгдлээр хэрэгжих 271.2 сая төгрөгийн 10 ТАХ, шинээр хэрэгжих 6,463.7 сая төгрөгийн 134 ТАХ, нийт 6,734.9 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 144 ТАХ-г хэрэгжүүлэхээр тусгаснаас Худалдан авах ажиллагааны газраар дамжин худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулсан 4,988.9 сая төгрөгийн өртөгтэй 69 ТАХ байна.

Зөвлөх үйлчилгээний 1,746.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 75 ТАХ-ний худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулаагүй шууд гэрээ байгуулсан нь ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 5.1¹⁰, 9.1¹¹, 10.3¹², 44.1¹³, 48.2.1¹⁴ заалт, Засгийн газрын 2024 оны 02 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр шууд болон харьцуулалтын аргаар худалдан авч болох бараа, ажил, үйлчилгээний төсөвт өртгийн дээд хязгаар”, Шууд худалдан авч болох төсөвт өртгийн дээд хязгаар /Үйлчилгээ/ 20.0 сая төгрөг, Харьцуулалтын аргаар худалдан авч болох төсөвт өртгийн дээд хязгаар /Үйлчилгээ/ 100.0 сая төгрөг гэж заасныг тус тус зөрчсөн.

2.3. Худалдан авах ажиллагааны үр дүнд үүссэн хэмнэлтийг Болзошгүй аваарын зардалд шилжүүлэн худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулаагүй байна.

Жаргалант сумын болзошгүй аваарын зардлаар 1,111.1 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 22 ТАХ-г хэрэгжүүлснээс 286.9 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 11 төсөл арга хэмжээ нь хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээнд тусгагдаж, худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулагдах боломжтой төсөл арга хэмжээг гүйцэтгүүлжээ.

Худалдан авах ажиллагааны улсын байцаагчийн 2024 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдрийн дүгнэлтээр тендер шалгаруулалтад оролцох эрхээ хязгаарлуулсан “Мээжийн хишиг” ХХК-ыг аймгийн болзошгүй аваарын зардлаар хэрэгжүүлэх 366.3 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 3 төсөл, арга хэмжээг гүйцэтгүүлэхээр сонгон шалгаруулсан байна.

⁹ “Захиалагч шууд худалдан авах, харьцуулалтын аргыг хэрэглэх зорилгоор батлагдсан төсөвт өртгийг хувааж худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулахыг хориглоно”

¹⁰ “Энэ хуулийг хэрэгжүүлэхэд өрсөлдөх тэгш боломжтой, ил тод, үр ашигтай, хэмнэлттэй, хариуцлагатай байх зарчмыг баримтална”

¹¹ “Хуульд өөрөөр заагаагүй бол худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулах, мэдээлэл солилцох, мэдээллийн ил тод байдлыг хангах ажиллагааг цахим системээр гүйцэтгэнэ”

¹² “Захиалагч шууд худалдан авах, харьцуулалтын аргыг хэрэглэх зорилгоор батлагдсан төсөвт өртгийг хувааж худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулахыг хориглоно”

¹³ “Захиалагч батлагдсан төсөвт туссан төсөл, арга хэмжээ бүрээр худалдан авах ажиллагааг үр ашигтай төлөвлөж, батална”

¹⁴ “худалдан авах ажиллагааг батлагдсан төсөвт багтаан хуульд заасан хугацаанд зохион байгуулах”

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 4.1.36¹⁵, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 7.1¹⁶, 7.1.8¹⁷, аймгийн Засаг даргын 2025 оны 08 дугаар сарын 28-ны өдрийн А/717 дугаар захирамжаар баталсан “Болзошгүй аваарын зардлаас хөрөнгө зарцуулах журам”-ын 4.2¹⁸-т заасныг зөрчсөн байх тул зөрчил арилгуулах албан шаардлага хүргүүлэв.

Болзошгүй аваарын зардлаар гүйцэтгэсэн нийт 39,475.7 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 243 төсөл арга хэмжээнээс 102 төсөл арга хэмжээг харьцуулалтын аргаар, 31 төсөл арга хэмжээ нь шууд худалдан авалтаар, 110 төсөл арга хэмжээ нь нээлттэй тендер шалгаруулалтын аргаар зохион байгуулахаар байжээ.

Эдгээр ажлууд нь ХАА-ны төлөвлөгөөнд тусгагдаагүй, цахим сайтад байршаагүй хэрхэн сонгон шалгаруулалт явагддаг эсэх нь тодорхойгүй байдлаар гүйцэтгэгчийг сонгосон байна.

Хотын захирагчийн алба Болзошгүй аваарын зардлаар гүйцэтгэх ТАХ-г 2-3 байгууллагад үнийн санал ирүүлэх хүсэлт хүргүүлж, ТБОНХӨБАҮХАТХ-ийн “Оролцогчийн ерөнхий шаардлагыг магадлах” ажлыг хийхдээ иж бүрэн баримтжуулахгүй гүйцэтгэгчийг сонгодог давуу эрхтэй байгууллага болсон байна.

Болзошгүй аваарын зардал нь Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 9.1.1-т “болзошгүй гамшгийн шалтгаан, нөхцөлийг арилгах”, 9.1.2-т “барилга байгууламж, сургууль, цэцэрлэг, эмнэлэг зэрэг улс, орон нутгийн төсөвт байгууллага, үйлдвэр, үйлчилгээний байгууллагын аюулгүй байдлын шаардлага, стандартыг хангах”; 9.1.3-т “гамшгийн эрсдэлийг бууруулах бүтцийн болон бүтцийн бус арга хэмжээг хэрэгжүүлэх”; 9.1.4-т “гамшигтай тэмцэх чадавхыг нэмэгдүүлэх”; 9.1.5-т “хөгжлийн бодлогын төлөвлөлтөд гамшгийн эрсдэлийг тооцох” зорилготой байтал аваарын нөхцөл байдал нэрийдлээр ХАА амжилтгүй болсон ТАХ-үүдийг болзошгүй аваарын зардалд шилжүүлж, гүйцэтгэгчийг хууль журмын дагуу зохион байгуулахгүй байна.

Аймгийн болзошгүй аваарын зардлаар “Браун элеватор Монголиа” ХХК-ийн хэрэгжүүлсэн 8 цахилгаан шатны ажлыг зах зээлийн ханшнаас тус бүрийг нь 55.1 сая төгрөгийн өндөр үнэтэйгээр гүйцэтгүүлсэн байна.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6.4.1¹⁹, 6.6.3²⁰, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20.2.5²¹-д заасныг зөрчсөн байх тул зөрчил арилгуулах албан шаардлага хүргүүлж байна.

2.4. Сангийн яам тендер шалгаруулалтад гаргасан гомдлыг хуулийн хугацаанд хянаж шийдвэрлэжээ.

Аймгийн төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжих ТАХ-ний 109,748.7 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 226 ТАХ-ний худалдан авах ажиллагаанаас 29 гомдол гарснаас 2 нь Монополын эсрэг газарт, 27 нь Сангийн яаманд гомдол гаргажээ.

¹⁵ “төсвийн ерөнхийлөн захирагч” гэж өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний төсвийг төлөвлөх, батлагдсан төсвийг хууль тогтоомжийн дагуу хуваарилах, хяналт тавих, захиран зарцуулах, гүйцэтгэлийг тайлагнах эрх бүхий этгээдийг”

¹⁶ Дараах нөхцөлийн аль нэг үүссэн бол оролцогчийг ерөнхий шаардлага хангаагүй гэж үзнэ:

¹⁷ “тендер шалгаруулалтад оролцох эрхээ хязгаарлуулсан этгээдийн жагсаалтад бүртгэсэн хугацаа дуусаагүй”

¹⁸ “Улсын байцаагчийн дүгнэлтийг үндэслэн Хотын Захирагчийн албанаас ажил гүйцэтгэх компанийг холбогдох журмын дагуу сонгон шалгаруулж ажил гүйцэтгэх гэрээний төслийг боловсруулан, Хууль эрх зүйн хэлтсээр хянуулж аймгийн Засаг дарга батлан хүчин төгөлдөр болсноор, ажлын гүйцэтгэлд зураг төсөл зохиогч болон Хотын захирагчийн албанаас хяналт тавьж ажиллана”

¹⁹ “төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах”

²⁰ “төсвийн захирагч нь өөрийн эрх, үүргээ доод шатны төсвийн захирагчид шилжүүлж болох боловч энэ нь түүнийг хариуцлагаас чөлөөлөх үндэслэл болохгүй байх”

²¹ “дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах”

Гомдол гаргасан 29 өргөдлөөс 19 гомдлыг захиалагчийн шийдвэр үндэслэлтэй, 10 гомдлыг захиалагчийн шийдвэр үндэслэлгүй гэж шийдвэрлэжээ.

Захиалагчийн шийдвэр үндэслэлгүй гэж үзсэн 10 ТАХ-г дахин үнэлгээ хийж бүх тендерээс татгалзаж, дахин зарласан байна.

3.1. Анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу байхад төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг олгосон.

Орон нутгийн хөрөнгө оруулалт төсөл арга хэмжээний нийт гүйцэтгэлд 79,240.0 сая төгрөгийг 6 эх үүсвэрээс олгосон байна.

Эрдэнэт сангийн эх үүсвэрээс 4 ТАХ-нд 3,451.7 сая төгрөг олгохоор батлагдсан боловч санхүүжилтийн гүйцэтгэл тайлант онд гараагүй байна.

Аймгийн хэмжээнд болзошгүй аваарын зардалд 46,676.8 сая төгрөг баталж, гүйцэтгэлээр 39,485.1 сая төгрөгийн 251 ТАХ-ний гэрээ байгуулж, 23,712.8 сая төгрөгийн санхүүжилтийг олгосон байна.

Зөвлөх үйлчилгээний зардалд нийт 7,661.9 сая төгрөг баталж, гүйцэтгэлээр 5,232.6 сая төгрөгийн 137 ТАХ-ний гэрээ байгуулж, 1,307.4 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон байна.

Аймгийн Засаг даргад санхүүжилттэй холбоотой дараах зөрчилд аймгийн засаг даргад 72.1 сая төгрөгийн албан шаардлага, анхан шатны баримт материал ирүүлээгүйтэй холбоотой хариуцлага тооцуулах албан шаардлага хүргүүлсэн.

Баян-Өндөр сумын төсвийн хөрөнгө оруулалтын санхүүжилттэй холбоотой 1.9 сая төгрөгийн хугацааны алдангийн 2 төлбөрийн акт, 135.7 сая төгрөгийн 3 албан шаардлага хүргүүлсэн.

Жаргалант сумын болзошгүй аваарын зардалд илэрсэн 1,233.1 сая төгрөгийн зөрчилд 3 албан шаардлага хүргүүлэв.

Аймгийн болзошгүй аваарын зардалаар санхүүжүүлсэн төсөл арга хэмжээнүүдэд нийтлээ дараах зөрчлүүд байна. Үүнд:

- Гүйцэтгэгчийн үнийн санал гэрээ байгуулах эрх олгох албан бичгийн дараа хугацаатай.
- Гүйцэтгэгч байгууллагын татвар нийгмийн даатгалын тодорхойлолт гэрээний хугацаа дуусаж байхад ирүүлсэн.
- Гүйцэтгэгчээс ирүүлсэн албан бичгүүд он саргүй.
- Улсын байцаагчийн дүгнэлтгүй.
- Улсын байцаагчийн дүгнэлт нь хугацааны хувьд зөрүүтэй.
- Гэрээ дүгнэх үйл ажиллагаа он саргүй.
- Гүйцэтгэгч байгууллага ажлаа хүлээлгэж өгөх тухай ирүүлсэн албан бичиг байхгүй.
- Гүйцэтгэгчийн комисс ажиллуулах хүсэлт албан бичиг байхгүй

Иймд анхан шатны баримтын бүрдлийг бүрэн хангасны дараа гүйцэтгэлийн санхүүжилтийг олгож байх талаар аймгийн Засаг дарга, Хотын захирагчийн албанд зөрчил арилгуулах албан шаардлага хүргүүлэв.

3.2. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг зураг төсөвгүй баталж, худалдан авах ажиллагааг оройтож зохион байгуулснаас шалтгаалж хугацаандаа хэрэгжих боломжгүй нөхцөл байдал үүссэн байна.

Орхон аймгийн төсвийн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтын 26 ТАХ, Баян-Өндөр сумын төсвийн хөрөнгө оруулалтын 2 ТАХ-д гэрээ сунгалт хийгдсэн байна.

Гэрээ сунгалтыг дараах шалтгаанаар сунгасан байна. Үүнд:

- Цаг уурын нөхцөл байдлаас хамаарч 3 ТАХ,
- Санхүүжилтээс хамаарч 1 ТАХ,
- Зураг төсвөөс шалтгаалсан 6 ТАХ,
- Оршин суугчдын хүсэлтээр нэмэлт ажил хийгдэж гэрээ сунгагдсан 2 ТАХ,
- Захиалагч байгууллага хил гаальтай бараа нийлүүлэлт удааширсан 5 ТАХ,
- Гэрээ сунгахдаа хугацааны алданги тооцуулсан 2 ТАХ.

Хил гааль хаасан, бороо их орсон, зураг төсөвт өөрчлөлт орсон зэрэг шалтгаануудаар гэрээг сунгасан нь захиалагч, гүйцэтгэгчийн хооронд байгуулсан гэрээний 2.9²², 2.9.1²³, 2.9.2²⁴, 2.9.3²⁵, 2.9.4²⁶-т заасантай нийцэхгүй байна.

Гэрээ сунгах хурлын комиссын даргыг 4 албан хаагч хийж байгаагаас шалтгаалж, гэрээ сунгалтад харилцан адилгүй шийдвэр гаргасан байна.

Иймд гэрээ сунгах үйл ажиллагаанд захиалагчийг төлөөлж, захиалагчийн хяналтыг төлөөлж, төсөв санхүүг төлөөлөх албан тушаалтныг томилж байгуулсан гэрээний зүйл заалтад нийцүүлэн гэрээг сунгаж байх хэрэгтэй байна.

3.3. Хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжсэн 71,736.8 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 230 ТАХ-г хүлээн авсан байна.

Тайлант онд 71,736.8 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 230 ТАХ бүрэн хэрэгжиж дууссанаас 8,097.1 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 8,097.1 сая төгрөг нь тоног төхөөрөмж худалдан авах ТАХ байна.

Гүйцэтгэгч байгууллага тоног төхөөрөмж хүлээлгэж өгөх хүсэлт өгсний дагуу Орон нутгийн өмчийн газар болон ашиглагч байгууллага техникийн тодорхойлолтын дагуу, тоо ширхэг, иж бүрэн бүтэн байдлыг шалгаж хүлээн авдаг байна.

Ашиглагч байгууллага хүлээн авсан талаарх мэдээллийг Орон нутгийн өмчийн газарт ирүүлсний дараа гэрээ дүгнэх хурлыг хийж байгууллагын санхүүжилтийг олгох баримт бичгийг гүйцэтгэгч байгууллага аймгийн СТСХ-т ирүүлдэг байна.

Харин ажил хүлээлгэж өгөх хүсэлтийг гүйцэтгэгч байгууллага Хотын захирагчийн албанд хүргүүлсний дараа ажил хүлээн авах комисс Хотын захирагчийн албаны ерөнхий инженер, хяналтын инженер, аймгийн ЗДТГ-ын БОНХОБТХ-ийн хариуцсан мэргэжилтэн, ашиглагч байгууллага, орон нутгийн өмчийн газар, архивын хэлтэс гэсэн бүрэлдэхүүнтэй комисс ажиллаж хүлээн авсан байна.

3.4. Хэрэгжиж дууссан төсөл, арга хэмжээний үр дүнд бий болсон хөрөнгийг бүртгэлд бүрэн тусгаагүй байна.

²² “Гүйцэтгэгч дараах тохиолдолд ажил гүйцэтгэх хугацааг сунгах тухай хүсэлт гаргаж болно”

²³ “ажлыг гэрээнд заасан хугацаанд гүйцэтгэх боломжгүйд хүргэсэн гэнэтийн буюу давагдашгүй хүчин зүйлийн шинжтэй онцгой нөхцөл байдал үүссэн”

²⁴ “холбогдох хууль, журам стандарт шинээр батлагдсан, өөрчлөгдсөн нь ажлын гүйцэтгэлд нөлөөлөхөөр байвал”

²⁵ “Захиалагч хугацаандаа төлбөр төлөх үүргээ биелүүлээгүй ”

²⁶ “Захиалагч зөвшөөрөл, баримт бичиг гаргуулах хүргүүлэх үүргээ зохих ёсоор биелүүлээгүй нь ажлын цаг хугацаанд нөлөөлсөн”

Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хийгдсэн ТАХ-ээс 5,010.2 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 3 ТАХ-ний санхүүжилт олгогдсон ч бүртгэлгүй орхигдсон байна. Үүнд:

- Яргуйт, Баян-Овоот багийн байр болон 28-р цэцэрлэгийг халаалтын нүүрстөрөгч багатай эх үүсвэртэй холбох 750.0 сая төгрөгийн гэрээтэй 592.5 сая төгрөгийн санхүүжилт олгогдсон.
- Ус дулаан хуваарилах төвүүдийг үл хамаарах схемд шилжүүлэх иж бүрэн ялтсан бойлер суурилуулах 4,131.2 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 3,585.9 сая төгрөгийн санхүүжилт олгогдсон.
- Ногоон Эрдэнэт хөтөлбөрийн хүрээнд ойн мэргэжлийн байгууллагаар ойжуулалт хийх 129.0 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 103.2 сая төгрөгийн санхүүжилт олгогдсон.

3.5. Өмнөх аудитаар тогтоосон акт, албан шаардлага, өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлсэн байна.

Өмнөх онд хийгдсэн орон нутгийн төсвийн 2024 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт аудитаар 163.8 сая төгрөгийн 6 төлбөрийн акт тогтоож, 810.2 сая төгрөгийн 9 албан шаардлага, 1 хариуцлага тооцуулах албан шаардлагыг хүргүүлж, аймгийн Засаг даргад 3, ХАА-ны газарт 2 зөвлөмж өгснийг биелэлтийг хангаж ажилласан байна.

ДҮГНЭЛТ:

- ✓ *Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээ нь Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичиг, Орхон аймгийн хөгжлийн төлөвлөгөө, засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөртэй нийцэж байна.*
- ✓ *Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээнд иргэдийн оролцоог хангаагүй, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих боломжгүй төсөл арга хэмжээг төлөвлөжээ.*
- ✓ *Хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд батлагдсан зураг төсөвгүй 9 төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн байна.*
- ✓ *Хөрөнгө оруулалтын зарим төсөл арга хэмжээ нь Төрийн хэмнэлтийн хуулийн зарим заалтуудтай нийцэхгүй байна.*
- ✓ *Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг баталж, цахим системд мэдээлсэн байна.*
- ✓ *Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тендерийн баримт бичгийг хууль, журамд нийцүүлэн боловсруулж, батлуулсан байна.*
- ✓ *Худалдан авах ажиллагааны үр дүнд үүссэн хэмнэлтийг Болзошгүй аваарын зардалд шилжүүлэн худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулаагүй байна.*
- ✓ *Сангийн яам тендер шалгаруулалтад гаргасан гомдлыг хуулийн хугацаанд хянаж шийдвэрлэжээ.*
- ✓ *Анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу байхад төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг олгосон.*
- ✓ *Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг зураг төсөвгүй баталж, худалдан авах ажиллагааг оройтож зохион байгуулснаас шалтгаалж хугацаандаа хэрэгжих боломжгүй нөхцөл байдал үүссэн байна.*
- ✓ *Хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжсэн 71,736.8 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 230 ТАХ-г хүлээн авсан байна.*

- ✓ *Хэрэгжиж дууссан төсөл, арга хэмжээний үр дүнд бий болсон хөрөнгийг бүртгэлд бүрэн тусгаагүй байна.*
- ✓ *Өмнөх аудитаар тогтоосон акт, албан шаардлага, өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлсэн байна.*

ЗӨВЛӨМЖ:

АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧИЙН ХУРАЛД:

- Төсвийн хөрөнгө оруулалтын зөвлөх үйлчилгээний төсвийг бөөн дүнгээр батлахгүй байх.

АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГАД:

- Зөвлөх үйлчилгээний төсвийг төсөл арга хэмжээ тус бүрээр төлөвлөж байх.
- Гэрээ сунгах үйл ажиллагаанд оролцох албан тушаалтныг томилох.

ЖАРГАЛАНТ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГАД:

- Хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээнд урсгал зардлын шинж чанартай төсөл арга хэмжээг төлөвлөхгүй байх.
- Худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулах боломжтой төсөл арга хэмжээг болзошгүй аваарын зардалд шилжүүлэн хэрэгжүүлэхгүй байх.

ХОТЫН ЗАХИРАГЧИЙН АЛБАНД:

- Тусгай зөвшөөрөлгүй компаниар цахилгаан, шугам сүлжээний ажлыг гүйцэтгүүлэхгүй байх.